

Observacions interessants de ropalòcers (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea) a l'EIN de l'Alta Garrotxa

Some interesting observations of butterflies from the Alta Garrotxa Area of Natural Interest (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea)

Paul Browning, Rafael Carbonell¹ & Michael Lockwood²

¹Can Grau; E-17850 Beuda

²Major, 24; E-17850 Besalú

Key words: Butterflies, faunistics, Alta Garrotxa, Catalonia, Iberian Peninsula.

En els darrers anys (2003-2005) s'han començat prospeccions periòdiques de papallones diürnes a l'Espai d'Interès Natural de l'Alta Garrotxa (330 km²). Aquest espai protegit al nord-est de Catalunya, fronterer amb l'estat francès i a cavall entre les muntanyes de la comarca del Ripollès i les de les Salines, a la comarca de l'Alt Empordà, es caracteritza per ser un territori de muntanyes calcàries trencades i abruptes amb un bon recobriment forestal d'alzinars (*Quercus ilex*) als solells i boscos mixtos de roure martinenc (*Q. humilis*), faig (*Fagus sylvatica*) i altres espècies caducifòlies als obacs. El relatiu aïllament geogràfic ha permès que els seus ecosistemes, en general, presentin un bon estat de conservació.

Amb les noves aportacions, el nombre de ropalòcers presents a l'espai protegit és de 118 espècies i, sens dubte, l'ambient més ric són els prats secs mesòfils, generalment amb formacions vegetals de l'aliança *Aphyllanthion*, que arriben pel solell gairebé fins al punt culminant de l'espai, el Comanegra (1.556 m). Amb la forta davallada poblacional que ha patit la zona d'ençà dels anys cinquanta, moltes d'aquestes zones –avui dia només explotades com a pastures– han quedat abandonades, cosa que portaria a la seva eventual desaparició.

Hem considerat escaient ressenyar les següents espècies de papallones diürnes detectades a l'Alta Garrotxa:

Carcharodus floccifera (Zeller, 1847). Can Benet (Sales de Llierca, Garrotxa) (31TDG77, 250 m), 1 ex., 9.VI.2005 (M. Lockwood & R. Carbonell, obs. pers.). Primera citació per a l'Alta Garrotxa, que amplia la seva àrea de distribució cap al nord-est de Catalunya (García-Barros *et al.* 2004).

Pieris mannii Mayer, 1851. Hostal de la Muga (Albanyà, Alt Empordà, frontera amb l'estat francès) (31TDG68, 710 m), 1 ex., 3.VII.2005 (P. Browning & M.

Lockwood, obs. pers.). Constitueix la segona citació a l'Alta Garrotxa, després de la d'Oix (Teixidor & Passola 1987).

Brenthis daphne ([Denis & Schiffermüller], 1775). Mare de Déu del Mont (a prop del cim; Albanyà, Alt Empordà) (31TDG77, 1.000 m), 1 ex., 28.VII.2005 (M. Lockwood, obs. pers.). Amplia la seva distribució cap al nord-est de Catalunya (García-Barros *et al.* 2004).

Apatura iris (Linnaeus, 1758). Hostal de la Muga (Albanyà, Alt Empordà, frontera amb l'estat francès) (31TDG68, 715 m), 1 ex., 3.VII.2005 (P. Browning & M. Lockwood, obs. pers.). Exceptuant les citacions del Vallès, que es consideren errònies (García-Barros *et al.* 2004), aquesta és la segona citació a Catalunya fora del Pirineu axial, després de la d'Olot (Agenjo [1972]), ja que l'espècie s'estén des de la Vall d'Aran i el Pallars Sobirà fins a Andorra (J. Dantart, com. pers.). Queda per veure si aquesta nova dada representaria una prolongació d'aquesta població, que es connectaria per la Cerdanya i el Ripollès amb l'Alta Garrotxa, o bé si és tracta d'una intromissió de les poblacions existents a la cara nord del Pirineu a l'estat veí (J. Dantart, com. pers.).

Theclae betulae (Linnaeus, 1758). Oix (Garrotxa) (31TDG68, 415 m), 1 ex., 1.IX.2005 (M. Lockwood, obs. pers.). És la primera citació de l'Alta Garrotxa i amplia la seva àrea de distribució cap al nord-est de Catalunya (García-Barros *et al.* 2004).

Laeosopis roboris (Esper, 1794). Lliurona (Albanyà, Alt Empordà) (31TDG78, 750 m), 1 ex., 16.VII.2005 (R. Carbonell, obs. pers.); Sant Miquel de Pera (Montagut i Oix, Garrotxa) (31TDG5881, 800 m), 1 ex., 21.VII.2005 (M. Lockwood, obs. pers.). Dades que amplien la seva distribució cap al nord-est de Catalunya (García-Barros *et al.* 2004) i constitueixen les primeres citacions per a l'Alta Garrotxa.

Maculinea alcon rebeli (Hirschke, 1904). Camprodon (Ripollès) (31TDG58, 1.270 m), 12.VII.2003 (M. Lockwood, obs. pers.). En aquesta localitat s'ha trobat una nova població amb ous sobre *Gentiana cruciata*, la seva planta nutrícia típica (Stefanescu 1994). L'esmentada localitat es troba fora de l'EIN de l'Alta Garrotxa, a una distància d'uns 500 m. Prospeccions fetes el 2004 i 2005 no han permès detectar cap altra colònia a la vora, ni dins ni fora del citat espai protegit. Aquesta constitueix una de les citacions més orientals del Pirineu i de Catalunya, tenint en compte la seva distribució coneguda (Stefanescu 1994).

Maculinea arion (Linnaeus, 1758). Talló (Vall de Bianya, Garrotxa) (31TDG58, 1.070 m), 1 ex., 1.VII.2003 (M. Lockwood, obs. pers.); Vall del Bac (Vall de Bianya, Garrotxa) (31TDG58, 640 m), 4 ex., 4.VII.2003 (M. Lockwood & J. Artola, obs.

pers.); coll de Malrem (Camprodon, Ripollès) (31TDG58, 1.135 m), 1 ex., 21.VII.2005 (M. Lockwood, obs. pers.). Tot i que hi ha diverses citacions de l'Alta Garrotxa (Stefanescu 1994), hem cregut escaient assenyalar aquestes noves localitats per estar catalogada com a SPEC 3 per Van Swaay & Warren (1999), és a dir, per tractar-se d'una espècie amenaçada a Europa, però amb la seva distribució no concentrada en aquest continent.

Scolitantides orion (Pallas, 1771). Lliurona (Albanyà, Alt Empordà) (31TDG78, 750 m), 1 ♂, 18.V.2004 (R. Carbonell, obs. pers.), 1 ♂ i 1 ♀, en vol nupcial, 1.V.2005 (R. Carbonell, obs. pers.); font de Rajolins (Beuda, Garrotxa) (31TDG77, 350 m), 1 ♀, 21.V.2005 (R. Carbonell, obs. pers.). Espècie ja assenyada a l'Alta Garrotxa d'Oix (Teixidor 1979), Palera i Beuda (SCL 1986); s'amplia la seva àrea de distribució cap al nord-est de Catalunya.

Polyommatus damon ([Denis & Schiffermüller], 1775). Hostal de la Muga (Albanyà, Alt Empordà, frontera amb l'estat francès) (31TDG68, 710 m), 1 ♂, 3.VII.2005 (P. Browning & M. Lockwood, obs. pers.); Talló (Vall de Bianya, Garrotxa) (31TDG58, 1.250 m), 1 ♂, 1.VII.2003 (M. Lockwood, obs. pers.); coll de Malrem (Camprodon, Ripollès) (31TDG58, 1.135 m), 1 ♂, 21.VII.2005 (M. Lockwood, obs. pers.); carena del Comanegra-Pic de les Bruixes (Montagut i Oix, Garrotxa) (31TDG68, 1.350 m), 6 ex., 1.VIII.2004 (M. Lockwood, obs. pers.). Constitueixen les primeres citacions de la Garrotxa, i, en particular, de l'Alta Garrotxa, d'aquest llicènd distribuït pel Pirineu i el Sistema Transversal (García-Barros *et al.* 2004).

Polyommatus dorylas ([Denis & Schiffermüller], 1775). Talló (Vall de Bianya, Garrotxa) (31TDG58, 1.250 m), 1 ♀, 1.VII.2003 (M. Lockwood, obs. pers.). Constitueix la citació més oriental del Pirineu i la primera de la Garrotxa i de l'Alta Garrotxa, tenint present la seva distribució coneguda (García-Barros *et al.* 2004).

Hamearis lucina (Linnaeus, 1758). Coll de Bestracà (Camprodon, Ripollès) (31TDG68, 850 m), 1 ex., 4.VI.2005 (M. Lockwood, obs. pers.). Constitueix l'única citació entre el massís de les Salines i les conegudes colònies del Sistema Transversal i la comarca del Ripollès, i la primera citació per a l'Alta Garrotxa, tenint en compte la seva distribució coneguda (Viader 1993; García-Barros *et al.* 2004).

Referències bibliogràfiques

- Agenjo, R. [1972]. Las *Apatura* F., 1807, de España (Lep. Nymphalidae). *Graellsia*, 26(1970): 3-22, pls 1-2.
- García-Barros, E., Munguira, M.L., Martín Cano, J., Romo Benito, H., Garcia-Pereira, P. & Maravalhas, E.S. 2004. *Atlas de las mariposas diurnas de la Península Ibérica e islas Baleares (Lepidoptera: Papilionoides & Hesperioidea)*. Monografías Soc. ent. aragon., 11: 1-228. Sociedad Entomológica Aragonesa, Zaragoza.

- SCL (Editorial) 1986. Secció de captures. *Butll. Soc. Cat. Lep.*, 52: 27-28.
- Stefanescu, C. 1994. Distribució i estatus de *Maculinea arion* (Linnaeus 1758) i *Maculinea rebeli* (Hirschke 1904) (Lepidoptera: Lycaenidae) a Catalunya. *Butll. Soc. Cat. Lep.*, 74: 12-33.
- Teixidor, J. & Passola, P. 1987. Alguns lepidòpters interessants de la Garrotxa. *Butll. Soc. Cat. Lep.*, 53(1986):17-18.
- Teixidor, J. 1979. Troballes de lepidòpters al Pirineu i Prepirineu Oriental de Catalunya. *Butll. Soc. Cat. Lep.*, 24:13-14.
- Van Swaay, C.A.M. & Warren, M.S. 1999. *Red Data Book of European Butterflies (Rhopalocera)*. Nature and environment, 99: 260 pp. Council of Europe Publishing, Strasbourg.
- Viader, J. 1993. *Hamearis lucina* (Linnaeus, 1758). *Butll. Soc. Cat. Lep.*, 72: 50-59.

Data de recepció: 29 de setembre de 2005

Data d'acceptació: 17 d'octubre de 2005